

Sveriges största organisation hålls ihop genom ”möjliggöraren” virtuella möten

Vilken är Sveriges största organisation? Sju miljoner medlemmar och 22 000 anställda? Vid sidan av staten är Svenska kyrkan vår största organisation. Den täcker in hela landet och är uppdelad i 1 500 församlingar. Dessutom är Svenska kyrkan verksam på 47 platser runt om i världen. Hela idén med Svenska kyrkans verksamhet är att nå ut till människor! IT är en perfekt stödare för kärnverksamheten. Detta säger IT-chefen Hans Eskemyr. Han upplever att Svenska kyrkan använder mer IT och teknik än vad många tror, då han ofta möter uppfattningar som ”Har ni datorer?” Kyrkan har behov av att hålla ihop sin verksamhet, och för att kunna göra det behövs en bra infrastruktur som gör det möjligt att effektivisera, samarbeta och organisera. Videokonferenser har blivit en del av denna utbyggda infrastruktur. Svenska kyrkan använder ett intranät som försörjer kyrkan med information, och här finns många gemensamma system. När man ville börja använda videokonferenser kunde man därför utgå från några av dessa system. Till en början provades olika varianter, som skype och webblösningar. Efter att ha provat dessa enklare varianter kom man fram till att om videokonferenserna skulle fungera, måste de vara lika bra som att ses på riktigt. Därför provade man med professionell teknik. Det var IT-avdelningen på Kyrkokansliet som tog initiativ till försöket med videokonferenser, då behovet fanns i ett projekt med Svenska kyrkan i Luleå. Från Svenska kyrkans högkvarter i Uppsala blev det många flygresor till Luleå, och varje möte tog en hel dag. Därför fick Luleå vara pilotförsök. Luleå stift började använda videotekniken 2008, i samband med ett projekt då man behövde ses ofta. Fem utrustningar köptes in, och man arbetade in i projektet att kommunikationen skulle ske genom den nya utrustningen. Hans tror själv att det här var en av framgångsfaktorerna – att introducera den nya tekniken tydligt genom ett specifikt projekt. Om man bara köper in teknik och räknar med att folk ska använda den av sig själva, är det lätt att videokonferenssystemet blir stående. Hans kallar dessa övergivna utrustningar för ”monument över något som aldrig blev”. Den risken var man medveten om. Man räknade på om kostnaden för tekniken kunde räknas hem i första projektet. Det kunde man inte riktigt, men närapå. Till en början förde man en loggbok över videokonferenserna – vilket möte den ersatte samt hur mycket resoch arbetstid varje videomöte sparade. Bara från maj till december 2008 sparade kyrkan in hundra resdagar. När kyrkan räknade på arbetstid, restid och löner, tog det inte lång tid förrän investeringen lönat sig. Svenska kyrkan kunde spara pengar och samtidigt minska miljöpåverkan. Insikten att det gick fort att räkna hem den första satsningen på teknik, tillsammans med den miljömässiga aspekten, gjorde att det blev intressant att utveckla videokonferenserna inom Svenska kyrkan. I dag finns utrustning på 16 platser, och man har nu som mål att ha en proffsutrustning i varje stift. Hans ser fram emot att alla 13 stift har utrustning, och man försöker bidra till det. Uppsala stift kommer till exempel till Kyrkokansliet och lånar utrustningen. Luleå stift provar nu med en enklare utrustning i varje kontrakt (samverkansenheter), för att hålla ihop detta stift som har så långa avstånd. I den miljön har videotekniken varit en viktig tillgång, då de kan ses mer än de skulle ha kunnat om de skulle ha rest. Virtuella möten ökar helt enkelt möjligheten till samverkan och utbyte. Det är biskopen i varje stift som utser och anställer nya präster, och vid förra omgången av

intervjuer valde biskopen i Luleå stift att intervjua kandidaterna över video. Hans själv använder videokonferens tre–fyra gånger i veckan. Han menar att videomöten inte kan ersätta fysiska möten helt, men att man kan ersätta många fysiska möten med videokonferenser och att det också ger möjlighet till många fler möten. Hans tycker att det finns ett mervärde i att se någon. Det är skillnad mellan att bara lyssna i en telefonkonferens och att kunna se minspel samt dela dokument och presentationer. Därför väljer de i stort sett alltid videomöten framför telefonkonferenser. Telefonen används som komplement när det inte är möjligt att ha bild. Ett problem med videokonferenser är att tekniken fortfarande är dyr och krånglig. Den höga installeringskostnaden måste hanteras. Hans menar att marknaden är för leverantörsfokuserad. Det går inte att kombinera olika märken, att integrera och koppla ihop. Det finns dessutom inte så många aktörer på marknaden än, vilket gör att det inte går att göra en fri upphandling. Svenska kyrkan har valt att hålla sig till ettärke och ett system. Hans menar att det är en brist, men att man måste göra så för att det ska vara enkelt. De har helt enkelt fått anpassa sig till marknaden. En marknad som Hans kallar för ”nybyggerland”, för att det finns så mycket att utveckla. I det konferenssystem de har, ingår en kontaktbok så att de kan ringa upp och koppla in så många som tolv personer samtidigt. Dessutom finns kompletterande mjukvara, så att personer från andra system kan kopplas in eller ringas in via dator, även om de har en annan utrustning. Det som varit mest uppskattat i kyrkan är de mer påkostade proffsutrustningarna i särskilda konferensrum. De som möts får då känslan av att sitta i samma rum. Till en början var utrustningen mobil, så att man kunde ha videokonferens från alla rum med nätverksanslutning. Det här visade sig dock bli ganska mycket merjobb: man behövde komma in i rummet tidigt för att koppla upp och utrustningen måste vara rätt nedkopplad sedan förra gången för att kunna sättas upp lätt. Lösningen blev att ha separata rum. I dessa rum har det visat sig att akustik är viktigt. Även om mikrofonerna i utrustningen är bra får rummet inte vara för kallt, då blir det eko. Rummen behöver inredas med exempelvis gardiner. I videokonferensrummen finns enkla guider och man har genomfört ett antal utbildningar. En fördel med att ha samma system i hela organisationen är att IT på huvudkontoret kan hjälpa till att uppdatera och sköta om utrustningar på andra ställen. Enkla guider finns och man har hållit i några utbildningar. En fördel är att IT här kan hjälpa till även på de lokala ställena för att uppdatera och sköta om utrustningarna på andra sidan. Hans har inte upplevt några stora attitydproblem med den nya tekniken. Däremot finns det många i organisationen som han menar inte har upptäckt möjligheten. De tänker inte tanken ”Vii kan ta ett videomöte”. Hans menar att det hjälper om de får uppleva ett videomöte för att tanken ska väckas vid andra tillfällen. Upplevelsen av hur roligt det är att se hur andra har det ger mersmak. Han tycker fortfarande att det är roligt att promota videomöten och att se hur dessa fungerar. Till en början användes alltså videokonferenserna för specifika projekt. Nu har det blivit mer och mer videomöten, och det skapas också möten som annars inte skulle ha blivit av. Avstånden har blivit kortare mellan personer och grupperingar! IT-chefen Hans säger att videokonferenser har blivit en ”möjliggörare” i Svenska kyrkans verksamhet. Svenska kyrkan har också många internationella kontakter, till exempel i samarbetet med Lutherska världsförbundet och Kyrkornas världsråd i Genève. Än så länge används gratisprogram och några gemensamma mjukvaruprogram, och det har fungerat bra hittills. Problemet är att man inte kan hålla

konferenser med många deltagare, och att man är känslig för tillgänglig bandbredd. De som samordnar utlandskyrkorna vill till exempel gärna ha stormöten med alla församlingar i utlandet, men det återstår att lösa. Ju längre avstånden är, desto mer intressant är det att få till videomöten. Vid flera tillfällen har det blivit tydligt att videotekniken har fördelar. Till exempel berättar Hans om hur vanliga möten ersattes av videomöten när de isländska askmolnen störde flygtrafiken. Att ha en palett av möjligheter till flera kanaler är en fördel.

Lärdomar och tips

- Hitta tydliga projekt där den nya tekniken passar in naturligt. Om man sätter upp utrustning utan att säga vad den ska vara till för, riskerar utrustningen att bli stående och utväxlingen kan bli lång. Ange tydligt i vilket projekt och i vilka möten som ny teknik ska användas. Det är viktigt att målet blir tydligt.
- För loggbok och räkna på konsekvenserna av tekniken. Restid, arbetstid, reskostnader, sparad miljö. Räkna om det i pengar – då får man ett tydligt kvitto på att det man gör är rätt.

Rekrytering efter kompetens och engagemang snarare än geografi

Hur gör man när man vill träffas men inte har några pengar att resa för? Geologiska Föreningen är en gammal ideell förening och i föreningen finns både yrkesverksamma geologer och studenter inom ämnet. Geologi är naturvetenskapen om jord- och bergarter. Föreningen arbetar för att öka kunskapen och medvetenheten om geologi, som kan ge trygghet i miljöfrågor, gruvindustri, samhällsplanering, infrastruktur, grundvatten med mera. Föreningen arrangerar medlemsmöten med seminarier och föredrag, och de ger ut både en vetenskaplig tidskrift och en populärvetenskaplig tidning. Föreningen har också blivit ett nätverk, inte minst genom att man knyter an till studenter som läser geologi. Arbetet drivs av en styrelse, som arbetar ideellt. Tidigare bestod den här föreningens styrelse av ledamöter som bodde i Uppsala. Här ligger den statliga myndigheten för geologi, SGU, vilket gör att det finns många geologer i Uppsala. För att kunna vara aktiv i föreningen och styrelsen var det helt enkelt praktiskt att plocka folk från Uppsala. Nyvalda ledamöter i styrelsen tyckte att arbetet i föreningen behövde styras upp bättre. Erika, som är styrelsens sekreterare, tyckte att styrelseledamöterna skulle ha mer kontakt för att kunna göra det. Att utföra allt via mejl blev för svårt, och att ses oftare var besvärligt. Styrelsemedlemmarna är mycket engagerade, men också engagerade i mycket, så det är svårt att hitta tillfällen när man kan träffas. Dessutom är det dyrt; det är en ideell förening, och deltagarna ersätts inte för sitt arbete, bara för sina resor. Styrelsen för Geologiska Föreningen började då använda telefonmöten för att kunna konferera en gång i månaden. Styrelsen träffas tre eller fyra gånger per år, vid årsmöten och medlemsmöten. De månader de inte kan ses, har de i stället telefonkonferens. Styrelsens ordförande skickar ut kallelse med dagordning. De åtta personerna i styrelsen möts via en telefontjänst som Erika håller i, hon skickar ut koden som deltagarna använder för att ringa in. I början av mötet, kanske fem minuter, används tiden till det sociala. Hur läget är, eller hur man har det i de olika organisationerna runt om. Ofta

kan det i de här diskussionerna komma upp idéer som man sen återvänder till i mötet. Dagordningen består av stående punkter som ekonomi, föreningens tidskrifter med mera, och avslutas med övriga frågor. Oftast är olika ledamöter föredragande för olika punkter, utifrån vad var och en har ansvar för. Ordföranden håller ordning på mötena, ifall någon drar i väg från ämnet för mycket. Erika tycker emellertid att virtuella möten inte drar i väg lika lätt och långt som ett fysiskt möte kan göra när man kommer in på något område. Styrelsens möten bär ofta prägeln av arbetsmöte, därför blir de ofta långa. Men Erika tycker att de virtuella mötena ofta blir mer strukturerade och därför kan hållas kortare än fysiska möten. En orsak till att mötena blir mer effektiva är att alla sitter vid sina datorer; det går enkelt att kolla upp saker och ting. Dessutom menar Erika att det inte stör när någon har blicken riktad mot sin datorskärm i ett virtuellt möte, medan det i ett fysiskt möte kan störa och ge en känsla av att personen inte riktigt "är med". Erika sitter själv och skriver mötesanteckningar direkt på sin dator. Hon slipper dubbeljobbet genom att skriva direkt, och deltagarna kan få anteckningarna direkt. Erika har sett många fördelar med att styrelsen har gått över till att varva fysiska möten med virtuella. Styrelsen kan ha möten oftare, men som individer sparar de tid. Ledamöterna är inte arvoderade utan jobbar frivilligt, så det är bra att det inte behöver ta mer tid i anspråk än nödvändigt. En annan viktig fördel är att styrelsen nu kan bestå av ledamöter från olika håll i landet. Tidigare, när man bara sågs fysiskt bestod styrelsen som sagt främst av folk från Stockholm och Uppsala. Nu består styrelsen av ledamöter från Kiruna till Lund, och alla kan vara lika delaktiga i styrelsearbetet! Styrelsen har inte upplevt något problem med att övergå till virtuella möten. Det enda som har varit problematiskt är om någon trillar ur mötet eller har svårt att komma in på mötet rent tekniskt. Styrelsen har inte satt upp några formella regler, men ett par regler har uppstått av sig själva, som att man ska säga "Hej, jag är här", så fort man är inkopplad. Vid ett tillfälle gjorde en deltagare inte sig till känna förrän efter en kvart, och då upplevde Erika att han hade tjuvlyssnat. Eftersom ledamöterna träffas regelbundet, så känner man igen varandra på rösten och dialekten. De flesta säger ändå sitt namn innan de uttalar sig, vid något enstaka tillfälle har någon missat vem som sagt något, och då får man fråga. Den största skillnaden mellan virtuella och fysiska möten tycker Erika är att man äter tillsammans när man ses fysiskt. Över en fika eller en middag sker det mest avslappnade samtalet, där kan man få mer utförlig information och där föds det idéer. Därför är det särskilt bra att kombinera virtuella möten med fysiska, menar hon. Vad är det då som har gjort att de virtuella styrelsemötena har lyckats så bra? Erika menar att det viktigaste var att det över huvud taget har gått att införa virtuella möten! De har lyckats eftersom det har varit viktigt för alla att få till sammanträden, samtidigt som de är stressade och har svårt att hitta tid och plats då alla kan ses. Virtuella möten har löst detta. Den viktigaste lärdomen av Erikas och styrelsens historia tycker vi är möjligheten att kunna rekrytera medlemmar baserat på kompetens och engagemang i stället för geografi. Från att bara ha haft geologer från Uppsala, så består styrelsen nu av ledamöter från hela Sverige, från Kiruna till Lund. Nu är det verkligen den svenska geologiska föreningen, i stället för att vara den svenska geologiska föreningen för geologer som råkar bo i Uppsala, allt tack vare införandet av virtuella möten.

Lärdomar och tips

- Virtuella möten kan vara ett sätt att rekrytera efter kompetens i stället för geografi.
- Virtuella möten kan bli en räddning för ideella organisationer som vill ha möten oftare för att jobba med sin organisation. Föreningen behöver inte ta av medlemsavgifter för att betala resor, och de ideellt engagerade kan spara på den fria tid de lägger ned på föreningen.
- Virtuella möten, exempelvis telefonkonferenser, behöver inte bara vara en ersättning för fysiska möten, utan kan vara ett komplement. Man kan helt enkelt stämma av oftare.
- Engagerade människor är ofta engagerade i väldigt mycket. Genom virtuella möten blir det lättare att boka tid och få till möten, eftersom tidsåtgången är minimal.
- Logga eller ring in en stund innan mötet börjar, småpratet och avstämningarna då kan ge idéer inför mötet och också är en möjlighet till viktig social samvaro
- Telefonmöten blir effektivare än fysiska möten. Alla kan sitta uppkopplade vid datorn för att kolla upp saker, eller för att skriva protokoll. Om man i ett fysiskt möte tittar på sin skärm upplevs det som störande, i ett telefonmöte gör det inget.
- Om man har träffats fysiskt och möts ofta virtuellt, så är det inte någon stor förlust att inte kunna ses fysiskt varje möte. Man känner varandra och det är roligt att bara höras!